

Als bisschop op verlof naar Europa

Toen Frans Schraven begin augustus 1899 van zijn familie afscheid nam om als missionaris naar China te vertrekken, ging hij ervan uit dat dit een afscheid voor het leven zou zijn. 'Tot weerzien in de hemel. Hier op aarde zal ik U nooit meer terugzien' waren dan ook zijn afscheidswaardes. Bij de lazaristen was het toen namelijk nog niet vanzelfsprekend dat een missionaris na gedurende tien tot vijftien jaar in een missieland gewerkt te hebben op verlof mocht gaan. Men kwam alleen - tijdelijk - terug wanneer dat strikt noodzakelijk was: om gezondheidsredenen of wanneer aan bepaalde bestuurlijke verplichtingen moest worden voldaan. Maar dat veranderde na de Eerste Wereldoorlog. Vanaf omstreeks 1920 keerde de een na de andere missionaris naar zijn vaderland terug om enkele maanden lang van een welverdiend verlof te genieten. Dat deden ook de meeste Nederlandse lazaristen die in China werkzaam waren. Maar Frans Schraven die op 10 april 1921 tot bisschop was gewijd en sindsdien aan het hoofd stond van het apostolisch vicariaat van Zuidwest-Tché-ly, later Chengtingfu genoemd, leek als bisschop weinig te voelen voor een verlof in Nederland. Zo liet hij op 17 september 1923 aan zijn broer Henri weten: 'Tegenwoordig zitten we midden in de retraiten: priesters, broeders, zusters, seminaristen, schooljongens, allen krijgen hun beurt, maar het schijnt dat niemand een goede retraite kan houden, zoo de bisschop niet thuis is.' Klaarblijkelijk had hij het idee dat het met zijn vicariaat de verkeerde kant zou opgaan, wanneer hij meer dan een half jaar weg zou zijn. Daar kwam bij dat de Chinese republiek na de dood van de eerste president in 1916 stap voor stap in een heuse burgeroorlog verzeild was geraakt waarin legers van elkaar beconcurrerende generaals geregeld slaags met elkaar raakten. De plaatselijke bevolking was hiervan het eerst de dupe. Zij moest vaak hoge afkoopsommen betalen om te voorkomen dat haar dorpen en steden door doortrekkende en deels ook muitende soldaten geplunderd werden. 'Ik zou 't mijzelf nooit vergeven, zoo ik afwezig was, als er door mijn menschen geleden moest worden', aldus Schraven in een brief van 22 september 1924. Maar uiteindelijk is hij op dringend verzoek van de algemeen overste van zijn congregatie op 17 mei 1925 toch op de boot richting Europa gestapt.

In mijn boek wijd ik een heel hoofdstuk aan het verblijf van bisschop Schraven in Europa dat duurde van 11 juni 1925 tot 15 januari 1926. Tijdens die zeven maanden heeft hij zeker niet alleen maar vakantie gehouden. Veel tijd besteedde hij aan het bekendheid geven aan 'zijn' kerk in China en aan hetgeen nodig was om die kerk verder uit te bouwen. Maar er waren ook andere verplichtingen. Zo wijdde hij op 16 augustus 1925 in het Missiehuis in Panningen vier jonge lazaristen tot priester. Een van hen was Jozef Donders (1900-1993), afkomstig uit Tilburg. Meneer Donders was van begin november 1958 tot de zomer van 1964 overste in Wernhoutsburg, waar hij ietwat in de schaduw stond van de rector van de school, zijn confrater Jan Dekkers. Ik was daar precies in die jaren student. Van de door overste Donders gegeven conferenties kan ik mij weinig meer herinneren. Maar toen ik in september van 1964 naar het noviciaat in Eefde verhuisde, bleek meneer Donders daar inmiddels ook te zijn. Hij was er assistent-novicemeester. Ik heb lessen van hem gehad over de geschiedenis van het Gregoriaans, over Dante's *Divina Commedia*, maar ook over *Wachten op Godot* van Samuel Becket om maar enkele onderwerpen te noemen. Daarvan heb ik wel het nodige onthouden. Nu, werkend aan een biografie van bisschop Frans Schraven (1873-1937), had ik graag nog eens van meneer Donders gehoord of hij na zijn wijding nog ooit contact met zijn 'wjbisschop' heeft gehad. En of die bisschop van op afstand nog een bepaalde invloed op hem heeft uitgeoefend, zoals hij, meneer Donders dus, mij in mijn latere leven geïnspireerd heeft: in cultureel en spiritueel opzicht.